

POMPILIDAE NASTECZNIKOWATE

Bogdan Wiśniowski

Ojcowski Park Narodowy
32-047 Ojców
e-mail: bovis@poczta.onet.pl

Rodzina nastecznikowatych *Pompilidae* jest reprezentowana w Polsce przez 83 gatunki. Jej stan poznania jest ogólnie słaby; większość danych – jakimi dysponujemy – pochodzi sprzed II wojny światowej i wymaga rewizji (Wiśniowski, Kowalczyk 1998).

Samice nastecznikowatych są wyspecjalizowanymi drapieżcami – polują na pająki, które stanowią pokarm dla ich larw. Ofiara jest paraliżowana żądłem, a następnie transportowana do gniazda mieszczącego się najczęściej w ziemi, różnorodnych szczelinach lub łodygach roślin. Spośród gatunków występujących w Polsce przedstawiciele rodzajów *Evagetes* i *Ceropales* w stadium larwalnym są kleptopasożytami u innych nastecznikowatych. *Pompilidae* spotkać można głównie w terenach otwartych, silnie nasłonecznionych, np. na piaskach i lessach słabo porośniętych roślinnością, w murawach kserotermicznych, na skraju lasów, porębach leśnych itp. Część z tych środowisk ma charakter antropogenny, ale ich trwałość jest zagrożona na skutek zmian sposobu zagospodarowania i użytkowania. Pociąga to za sobą zubożenie bazy pokarmowej i ograniczenia rozwoju nastecznikowatych. Dotyczy to zwłaszcza tych nastecznikowatych, które polują na zagrożone gatunki pająków, np. poskocza krasnego *Eresus cinnaberinus* (stanowi on podstawowy pokarm dla larw *Eoferreola rhombica*) lub gryzieli *Atypus* sp. (na które polują samice *Aporus pollux* i *Ferreola diffinis*).

Brak szczegółowych danych porównawczych utrudnia ocenę zagrożenia poszczególnych gatunków i sporządzenie czerwonej listy przedstawicieli tej rodziny. Analiza istniejących kolekcji wskazuje jednak, iż część gatunków nie jest już zbierana od szeregu lat, co może świadczyć o ich wyginięciu na terenie Polski bądź też drastycznym spadku ich liczebności. Dane te potwierdzają także obserwacje z terenu Niemiec (Schmid-Egger i in. 1998).

W niniejszej wersji „czerwonej listy” nastecznikowatych uwzględniono 47 gatunków, co stanowi 57% wszystkich stwierdzonych w Polsce. Ze względu na brak dokładnych informacji większość z nich zaliczono do kategorii DD. Dalsze badania pozwolą zweryfikować przedstawione tu dane i zaliczyć wymienione tu gatunki – być może – do innych, bardziej adekwatnych kategorii klasyfikacyjnych.

Piśmiennictwo – References

- SCHMID-EGGER CH., SCHMIDT K., DOCZKAL D., BURGER F., WOLF H., SMISSEN J. v.d. 1998. Rote Liste der Grab-, Weg-, Faltenwespen und „Dolchwespenartigen” (*Hymenoptera: Sphecidae, Pompilidae, Vespidae*, „*Scolioidea*”). In: Rote Liste gefährdeter Tiere Deutschlands. Bundesamt für Naturschutz, Schriftenr. Landschaftspf. Naturschutz (Bonn) 55: 138–146.
- WIŚNIEWSKI B., KOWALCZYK J. K. 1998. Materiały do poznania nastecznikowatych Polski (*Hymenoptera: Aculeata: Pompilidae*). Prądnik, Prace Muz. Szafera, 11/12: 251–260.

Summary

This preliminary red list of *Pompiloidea* includes 47 species of the 83 known so far from Poland. As adequate information is lacking, most of these species have been classified as Data Deficient (DD).

The main causes of threat to *Pompiloidea* are changes in land use and loss of suitable habitat for building nests and a decrease in populations of spiders, on which the larvae of these insects feed.

CZERWONA LISTA GATUNKÓW – RED LIST OF SPECIES

Gatunki / Species	EX	CR	EN	VU	NT	LC	DD
<i>Cryptocheilus fabricii</i> (VANDER LINDEN, 1827)	DD
<i>Cryptocheilus versicolor</i> (SCOPOLI, 1763)	DD
<i>Priocnemis agilis</i> (SHUCKARD 1837)	DD
<i>Priocnemis baltica</i> BLÜTHGEN, 1944	DD
<i>Priocnemis enslini</i> HAUPT, 1927	DD
<i>Priocnemis gracilis</i> HAUPT, 1927	DD
<i>Priocnemis hankoi</i> MOCZAR, 1944	DD
<i>Priocnemis melanosoma</i> KOHL, 1880	DD
<i>Priocnemis minutalis</i> WAHIS, 1979	DD
<i>Priocnemis pusilla</i> SCHIÖDTE, 1837	DD
<i>Priocnemis susterai</i> HAUPT, 1927	DD
<i>Priocnemis vulgaris</i> (DUFOUR, 1841)	DD
<i>Dipogon austriacus</i> WOLF, 1964	DD
<i>Dipogon variegatus</i> (LINNAEUS, 1758)	DD
<i>Dipogon vechti</i> DAY, 1979	DD
<i>Poecilagenia rubricans</i> (LEPELETIER, 1845)	DD
<i>Auplopus albifrons</i> (DALMAN, 1823)	DD
<i>Aporus pollux</i> (KOHL, 1888)	.	.	EN
<i>Aporus unicolor</i> SPINOLA, 1808	DD
<i>Eoferreola rhombica</i> (CHRIST, 1791)	.	CR
<i>Ferreola diffinis</i> (LEPELETIER, 1845)	.	CR
<i>Homonotus sanguinolentus</i> (FABRICIUS, 1793)	DD
<i>Arachnospila alvarabnormis</i> (WOLF, 1965)	DD
<i>Arachnospila consobrina</i> (DAHLBOM, 1843)	DD
<i>Arachnospila fumipennis</i> (ZETTERSTEDT, 1838)	DD
<i>Arachnospila fuscomarginata</i> (THOMSON, 1870)	DD
<i>Arachnospila hedickei</i> (HAUPT, 1929)	DD
<i>Arachnospila opinata</i> (TOURNIER, 1889)	DD
<i>Arachnospila sogdiana</i> (MORAWITZ, 1893)	DD
<i>Arachnospila westerlundi</i> (MORAWITZ, 1893)	DD
<i>Agenioideus ciliatus</i> (LEPELETIER, 1845)	DD
<i>Nanoclavelia leucopterus</i> (DAHLBOM, 1845)	DD
<i>Aporinellus sexmaculatus</i> (SPINOLA, 1805)	DD
<i>Tachyagetes filicornis</i> (TOURNIER, 1889)	DD
<i>Evagetes littoralis</i> (WESMAEL, 1851)	DD
<i>Evagetes proximus</i> (DAHLBOM, 1845)	DD
<i>Evagetes siculus</i> (LEPELETIER, 1845)	DD
<i>Evagetes subglaber</i> (HAUPT, 1941)	DD
<i>Evagetes tumidosus</i> (TOURNIER, 1890)	DD
<i>Anoplius aeruginosus</i> (TOURNIER, 1890)	DD
<i>Anoplius caviventris</i> (AURIVILLIUS, 1907)	DD
<i>Anoplius tenuicornis</i> (TOURNIER, 1889)	DD
<i>Batozonellus lacerticida</i> (PALLAS, 1771)	.	CR
<i>Episyron gallicum</i> (TOURNIER, 1889)	.	CR
<i>Ceropales albicincta</i> ROSSI, 1790	.	CR
<i>Ceropales helvetica</i> (TOURNIER, 1889)	DD
<i>Ceropales variegata</i> (FABRICIUS, 1798)	DD
Łącznie/Total	47	-	5	1	-	-	41